POSMRTNÁ SPOMIENKA

Dňa 7. 7. 1972 odovzdal svoju dušu Stvoriteľovi brat MICHAL ŠPAVELKO, kurátor zo Pstrinej okr. Svidník, vo veku 64 rokov. Nebohý svojou starostlivosťou a obetavou prácou veľmi pomohol pri oprave sv. chrámu a farskej budovy. Pravoslávna cirkev stráca v ňom dobrého kurátora, jeho rodina dobrého manžela a otca. Pohrebné obrady vykonal okr. arcidekan d. o. prot. Michal Kernaševič a správca miestnej farnosti.

Vičnaja pamjať!

NA NAŠU PRAVOSLÁVNU CIRKEVNÚ TLAČ DAROVALI TÍTO NAŠI PRIAZNIVCI:

Mária Cižmárová, Petrikovce, 50.– Kčs, Jozef Maruščák, Vyšná Olšava, 50.–, Fedor Rusinko, Vranov n/T, 50.–, Pravoslávny farský úrad Byšta Kčs 200.–, Pravoslávny farský úrad Cejkov Kčs 50.–, o. P. Semanco, pravosl. farár, 25.–, Mária Zaseková, Novosad, 25 Kčs.

Stedrým darcom vrelá vďaka! Ďalších uverejníme v budúcom čísle našich časopisov.

OZNÁMENIE

Oznamujeme, že Eparchiálna rada pravosl. cirkvi v Prešove, ul. SRR č. 1 hľadá domovníka. Môžu sa uchádzať muži do 55 rokov aj starší. Naturálny byt zaistený. Platové podmienky sa prejednajú ústne. Sú vítaní uchádzači so znalosťou kantorstva.

Budúce číslo vyjde 10. októbra 1972

Vydáva: Pravoslávna cirkev v Československu, Prešov, v CN Bratislava. Redakcia: Prešov, Slovenskej republiky rád č. 1, tel. 313 79. Vedie red. rada Vedúci a zodp. redaktor prof. dr. P. Kernaševič. Technický red.: prot. R. Ferenc. Vychádza 12-krát do roka. Tlačia Dukelské tlačiarne, národný podnik, Prešov. Ročné predplatné 12 Kčs, jednotlivé číslo 1 Kčs. Rozširuje PNS. Objednávky prijíma každý poštový úrad a doručovateľ. Zahraničnú objednávku treba adresovať: PNS – Ústr. expedícia tlače, Bratislava, Gottwaldovo nám. č. 48 – Povolené Výnosom MIO č. j. 248/II/2 12-V-52 zo dňa 28. mája 1952.

ODKAZ sv. CYRILA A METODA

ROČNÍK XVIII. – ORGÁN PRAVOSLÁVNEJ CIRKVI – č. 9/1972

Detská príloha nášho Odkazu

Milé deti, dňa 4. septembra t. r. spomíname tridsiate výročie mučeníckej smrti vladyku Gorazda. Ustupujem s úctou a láskou a prenechávam dnes túto stránku jeho myšlienkam o ľuďoch, o deťoch. Čítajte pozorne! *„... Pretože je človek stvorený k obrazu a podobenstvu Božiemu, túži každá veriaca duša ľudská po Bohu...*

Človek si tvorí o všetkom pojmy a úsudky, číta, píše, počíta, váži, porovnáva, je vedecky činný, má zmysel pre umeleckú krásu i tvorbu; má slobodnú vôľu, ktorou môže ovládať svoje pudy; rozoznáva dobro a zlo, túži po pokroku, má schopnosť zaoberať sa náboženstvom, vie si zvoliť povolanie, zasvätiť sa určitej myšlienke a za vytýčený ideál obetovať i život. Isus Christos povedal: „Nebojte sa tých, ktorí zabíjajú telo, ale dušu zabiť nemôžu" (Mat. 10, 28)...

Každý človek je náchylný k hriechu a táto náchylnosť sa prejavuje už u detí, lebo samy od seba, aj keď ich to nik neučil, vedia klamať, niečo ukradnúť, hnevať sa, vzdorovať, mučiť zvieratká... Svätý ap. Pavel nazýva túto náklonnosť k zlu „zákonom hriechu"...

Je známe, že deti často dedia po svojich rodičoch schopnosti, ale tiež chyby a sklony k určitým vášňam; je preto pochopiteľné, že prvý hriech našich prarodičov, prvý ich odboj proti Bohu má také ďalekosiahle a osudné dedičné následky...

Cnosť vedie k Bohu, hriech odvádza od Boha. — Cnosť vedie k súladu a bratstvu ľudí, hriech však pôsobí nepriateľstvo a rozvrat...

Najkrajší príklad vyznania viery zanechali nám svätí mučeníci, ktorí radšej zvolili mučenie a násilnú smrť, než by boli svoju vieru zapreli.

Básnik napísal:

Mesačné svetlo vpadlo pevnou mrežou.
Únava biskupa a choré oči režú.
„Nech, Bože, skoro už je po vojne",
šepká, keď tu pri ňom nehnute
postava svetlá naňho pozerá.
Vraví: „ubijú Ťa, nedajú pokoja,
Mučia Ťa a nedajú Ti kľudu,
Však večne bude žiť
Meno Tvoje sväté v srdciach Tvojho ľudu!"
Biskup sa chveje, v hrudi dych sa kráti.
V tých dlaniach čakajúcich sú jazvy po klincoch...

Vladyku Gorazda zastrelili na strelnici v Kobylisiach v Prahe 4. 9. 1942. Večná a nehynúca nech bude jeho pamiatka!

Vaša teta Helena.

Povýšenie životodarného sv. Kríža

V deň tohto sviatku pravoslávna cirkev vynesením sv. kríža pri bohoslužbe akoby poukazovala na zázračnú golgotskú udalosť. Vtedy bol povýšený ten kríž, na ktorom Christos, Kráľ slávy, rozpäl svoje ruky. Povýšenie sv. kríža nám pripomína tiež udalosť celonárodného poklonenia sa nájdenému sv. krížu, ktorý bol v temnej zemi od tej strašnej udalosti. Pravoslávna cirkev v deň tohto sviatku pozýva svojich veriacich, aby sa poklonili so všetkou zbožnosťou čestnému a životodarnému krížu, tomu krížu, ktorý kedysi bol nástrojom potupného trestu, ale teraz je našou najväčšou sviatosťou, našou slávou, našou duchovnou, vždy víťaziacou zbraňou.

Kríž — to je obrovská a nezlomná sila, ktorá posväcuje ľudské duše. Ku krížu sa veriaci obracia i v radosti, s vďakou, i v ťažkej chvíli. Kríž Christov dáva život, potešuje každú dušu. Ap. Pavel povedal, že sa nechce ničím iným chváliť, len „krížom Pána nášho Isusa Christa" **(Gal. 6, 16).**

Kríž bol mocou, ktorá zmenila starý svet. Kríž — znamenie spásy, prenikol do najtemnejších kútov podsvetia, do najsmutnejších útrob starej spoločnosti, aby odtiaľ vyzdvihol tisícky duší, schopných mužne bojovať za pravdu a za nádej na nesmrteľnosť. Kríž je silou Božou preto, lebo na ňom sa prejavila láska Božia k človeku tým najjasnejším spôsobom. Táto láska ide až k obeti — k obeti najtajomnejšej, ktorou sme vyliečení.

Veľkosť kríža Christovho nie je možné opísať. Ap. Pavel hovorí, že jeho najväčšia nádej, najväčšia povinnosť, to je vec, pre ktorú bol poslaný do sveta a spočíva v tom, aby ukazoval ľuďom nesmiernu lásku Christa, naučil ich uctievať kríž a postihnúť v ňom šírku, hlbku i výšku Premúdrosti Božej. Kríž Christov je široký ako svet, lebo Christos zomrel za celý svet, ako je napísané: „Christos za všetkých umrel... V Christu Boh zmieril so sebou svet" **(2 Kor. 5, 15, 19). Aký dlhý v čase je kríž Christov? Kríž bude tak dlho, pokiaľ bude žiť čo len jeden hriešnik, ktorého je možné spasiť. Aký**

je kríž vysoký? Ako nebo, lebo keď na ňom bol ukrižovaný Christos, nebo duchovné zostúpilo na zem a zem sa pozdvihla k nebu. Naopak, svojou hĺbkou siaha kríž Christov do podsvetia, až k najväčšiemu hriešnikovi v tej najväčšej hĺbke, lebo sám Christos tam zostúpil a prehovoril tam (1 Ptr. 3, 19).

Preto v deň sviatku Povýšenia sv. kríža Christovho sa skloňme až po zem pred tým krížom a s pokorným srdcom zašepkajme: Spasiteľ náš! Nekonečná a večná Láska! Sláva Tvojmu krížu, Tvojmu utrpeniu „Sláva strastem Tvojim, Hospodi, imi že nas ot rabstva vrahu spasl jesi!"

A poslal sťať Jána vo väzení...

Sv. cirkev uctieva najviac zo všetkých starozákonných spravodlivcov predchodcu a Krstiteľa Christovho Jána. Sám Pán náš Isus Christos hovorí, že *nebolo väčšieho proroka nad Jána Krstiteľa* (Luk. 7,28).

Narodenie Predchodcu Pánovho bolo slávne, jeho život bol poučný a nemenej poučná bola jeho smrť.

Sv. Ján Krstiteľ, prísny hrdina cnosti, horlivý kazateľ pokánia, bol aj prísnym obžalobcom tých, ktorí páchali nezákonnosti. Tí, ktorí k nemu prichádzali v túžbe po spáse, nehľadeli na jeho prísnosť, ale počúvali kázania Jánove o skorom príchode Spasiteľovom, dávali sa pokrstiť Jánom v rieke Jordáne a uctievali ho ako veľkého proroka. Sám kráľ Herodes, ktorý dal usmrtiť Jána, sa ho bál *ako muža spravodlivého a svätého a rád počúval jeho ponaučenia* (Marek 6,20).

Stalo sa, že Herodes odohnal svoju zákonitú ženu a vzal si ženu svojho brata Filipa. Sv. Ján nemohol trpieť toto konanie a často verejne káral Herodesa za jeho čin. Herodes a najmä jeho nezákonná žena Herodiáda sa veľmi rozhnevali a Herodiáda sa rozhodla, že prísneho kazateľa dá usmrtiť. Nemohla to urobiť hneď, lebo Herodes sa bál tejto vraždy pred ľudom, ktorý veľmi uctieval Jána. Preto bolo rozhodnuté sv. Jána uväzniť, aby bol umlčaný.

Sv. Ján však ani z väzenia neprestával obviňovať Herodesa, ďalej kázal o pokání tým, ktorí sa zhromaždili okolo neho, ďalej svedčil o Spasiteľovi, ktorý už prišiel na svet a dokonca posielal svojich učeníkov k Pánovi, aby sa Ho spýtali, *„či je Mesiášom, alebo či treba iného očakávať"*, aby tak učeníci, ktorí sami videli zázraky Christove, uznali v Ňom predpovedaného Učiteľa a Spasiteľa (Mat. 9,2–3).

Sv. Jána väznili dlho a Herodiáda nemohla nájsť spôsob, ako by sa ho zbavila.

Až nastal deň narodenín Herodesových. Kráľ s veľkou pompou oslavoval ten deň. Pri večeri dcéra Herodiády tančila a svojím tancom tak ohúrila Herodesa a všetkých jeho hosťov, že kráľ sa zaprisahal dať jej všetko, čo bude chcieť, hoci aj polovicu kráľovstva. Dievča sa poradilo s matkou, a tu sa naskytla príležitosť! Herodiáda, naplnená zlobou proti Jánovi, našepkala dcére, aby pýtala hlavu Jána Krstiteľa. — Kráľ sa zarmútil, ale odmietnuť prísahu nemohol, hoci sa bál vraždy i jej následkov. Poslal stráže do väzenia, *aby zabili Jána a priniesli jeho hlavu na mise prekrásnej tanečnici, ktorá ju odovzdala matke.*

Tradícia hovorí, že keď bola prinesená hlava Jána Krstiteľa, na veľké prekvapenie všetkých prítomných prehovorila opäť tými istými slovami obvinenia: *„Nesmieš mať ženu svojho brata"*. Herodiáda, uspokojená, že dosiahla svojho, ani sa nehanbila rúhať nad hlavou čestného proroka; ihlou prepichla jazyk Jánov a sama hlavu zo strachu zakopala.

Telo Jána Krstiteľa v tú istú noc si vzali jeho učeníci a pochovali ho. Tak sa skončil mučeníckou smrťou spravodlivý život Predchodcu Pánovho — sv. Jána Krstiteľa. Tradícia hovorí, že vrahovia boli potrestaní. Herodes čoskoro stratil svoju vládu a bol vyhnaný spolu so svojou ženou nezákonitou Herodiádou a jej dcérou. Tam najprv zomrela dcéra, ktorá ovisla v zamrznutej rieke za hlavu ako vo večnom tanci, za ktorý musel zomrieť spravodlivý prorok. Ostrý ľad jej napokon odrezal hlavu a jej telo voda odniesla. K Herodesovi a k Herodiáde sa dostala len jej hlava. O nich samých sa hovorí, že ich zem pohltila za živa.

Tak sa skončila história nenávisti voči spravodlivému a čestnému prorokovi, sv. Jánu Krstiteľovi.

Isus Christos o ňom povedal: *„Čo ste teda vyšli? Vidieť proroka? Áno, hovorím vám: omnoho viac ako proroka. Toto je ten, o ktorom je napísané: Ajhľa, posielam svojho posla pred Tebou“* (Mat. 11,9–10).

† Cyril,
biskup michalovský

Patriarcha Athenagoras

Dňa 7. júla 1972 zosnul carihradský ekumenický patriarcha ATHENAGORAS. Jeho *pohreb sa konal 11. júla t. r. z katedrály sv. Juraja v Istambule—Fenere na cintorín Presvätej Bohorodičky*, kde boli jeho pozostatky uložené do patriaršej hrobky, kde odpočíva jeho štrnásť predchodcov. *Obrady vykonal chalcedonský metropolita Meliton.* Ruskú cirkev zastupoval leningradský *metropolita Nikodim.* Náš vladyka metropolita zaslal sústrastný telegram carihradskej cirkvi.

Patriarcha Athenagoras, občianskym menom Aristoklis Spiru, sa *narodil r. 1886 v zbožnej rodine v severnom Grécku.* Pobýval ako mládenec v atonskom monastieri sv. Sávu, kde študoval teológiu, ktorú ukončil na akadémii na ostrove Chalki. *Diakonské svätenie obdržal r. 1910.* Potom pôsobil v Aténach ako prvý tajomník Synody a *stal sa archimandritom.* Roku 1922 *bol vysvätený na biskupa a pôsobil ako metropolita ostrova Korfu.* Od r. 1931—1948 bol exarchom v Sev. a Južnej Amerike. *Tam založil bohoslovecku školu sv. Kríža v Brooklyne a Akadémiu sv. Basila v Garissone.*

Keď pre chorobu odstúpil carihradský patriarcha Maxim V., *bol Athenagoras zvolený za patriarchu dňa 1. novembra 1948.* Vo svojej funkcii otvoril éru čulých ekumenických stykov. Jeho *historickým činom bolo odvolanie kliatby z roku 1054, ktoré súčasne previedli obe zúčastnené cirkvi, a to dňa 7. novembra 1965.* Patriarcha Athenagoras bol iniciátorom zvolania a konania medzipravoslávnych konferencií na Rhodose (1961, 1963, 1965) a v Ženeve (1968), ktorých cieľom je príprava zvolania a obsahu budúceho všepravoslávneho snemu.

Patriarcha Athenagoras bol tiež v písomnom styku s naším vladykom metropolitom Dorotejom. Vymieňali si vzájomne nielen sviatočné pozdravy, ale pravidelne dával zasielať našej cirkvi všetky všepravoslávne materiály a tiež kópie agendy a protokoly schôdzí carihradskej synody.

S patriarchom Athenagorom odišla významná osobnosť súčasného pravoslávneho sveta, ktorý ešte dlho bude čerpať z jeho veľkého diela, vykonaného pre svetové pravoslávie nielen v oblasti organizačnej, ale aj teologickej a v neposlednom rade i čarom svojej osobnosti.

I naša cirkev truchlí nad jeho odchodom a prosí Pána života, aby zosnulému bol štedrým odplatiteľom.

Nový patriarcha carihradský Dimitrios I.

Novým carihradským ekumenickým patriarchom, čestnou hlavou medzi pätnástimi predstaviteľmi autokefálnych pravoslávnych cirkví, sa stal po desiatej voľbe zvolený dvanástimi z pätnástich voliteľov carihradskej Posvätnej synody služobne najmladší metropolita DIMITRIOS (Papadopoulos), ktorý si zvolil meno Dimitrios I. *Stal sa tak 269. konštantínopoľským patriarchom po sv. apoštolovi Andrejovi.* Voľba bola prevedená 18. júla 1972. Dimitrios I. sa narodil r. 1914 v Tarabya v Istambule. *V roku 1931 vstúpil do seminára na ostrove Chalki.* Študoval tiež v Grécku a v Kanade. V roku 1937 bol *vysvätený na diakona a v roku 1942 na jereja.* Pôsobil potom v Iráne, kde organizoval pravoslávnu cirkev. V rokoch 1945—1965 pôsobil v istambulskej provincii, *potom ho patriarcha Athenagoras vymenoval za biskupa v Kortuluse (Eleia).* Tohto roku 15. februára sa *stal metropolitom na ostrovoch Imroz a Tenedos v Egejskom mori.* Patriarcha Dimitrios I. ovláda jazyk turecký, grécky a francúzsky. Medzi prvými blahoprajnými telegramami, ktoré po svojom zvolení za carihradského patriarchu obdr-

žal, bol telegram primasa anglikánskej cirkvi Ramseya. Vatikán vyslal na intronizáciu do Carihradu delegáciu, ktorú tvoril Pierre Duprey, štátny podtajomník v sekretariáte pre jednotu kresťanov, a Salvatore Asta, pápežský pronuncius v Turecku. *269. ekumenický patriarcha bol uvedený do úradu v carihradskom patriaršom chráme sv. Juraja, kde sa konala aj voľba.*

Vladyka Gorazd — apoštol lásky

Boh — prameň velebnosti — zjavil sa ľuďom v osobnosti Isusa Christa, ktorý nielen že lásku k Bohu a k blížnemu hlásal, ale skutkami svojimi ukazoval jej najvyšší stupeň. „Nikto nemôže väčšmi milovať, ako keď dušu položí za svojich priateľov" (Ján 15, 13), povedal Christos. Aby sa ľuďom nevidelo toto prikázanie veľmi ťažké, sám Isus Christos v svojom spasiteľnom diele obetoval svoj život za hriechy celého sveta na golgotskom kríži. Pravá láska víťazí nad strachom zo smrti, mení ho v prázdny prízrak. Taká láska objíma náš život a robí i v nešťastí šťastným. Ľudia, povznesení na taký stupeň lásky, sa stávajú nielen vzájomne milými, ale blízkymi Bohu a drahými svojmu národu. Úprimný človek nemiluje preto, aby z toho mal nejaký úžitok, ale preto, že v láske nachádza pravú radosť a trvalé šťastie v pozemskom živote. I Boh si želá, aby ľudia žili šťastným a pokojným životom, aby si pomáhali, aby nepodliehali egoizmu, spoločnému nešťastiu a smrti. Z egoizmu sa rodí nenávisť, zločiny, krviprelievanie a vojny. „Ak vznikne medzi dvoma ľuďmi nepriateľstvo, sú vinní obaja, aj keď nie rovnako", hovorí stará múdrosť. Praktický život nám dokazuje, že svornosť a láska prinášajú veľký úžitok jednotlivcom a celej ľudskej spoločnosti. Národní hrdinovia minulej vojny, naplnení veľkou láskou k svojej vlasti, bránili životy miliónov svojich spoluobčanov bez ohľadu na nebezpečie, ktoré im hrozilo. My, kresťania, sa často chválime láskou k blížnemu, avšak Pán nám pripomína, že dokonalá láska je len tá, ktorá je pripravená priniesť akúkoľvek obeť pre blížneho. Jedine v takej láske nachádza kresťan pravé blaho a večnú odmenu od Boha.

Treba si pripomenúť, že naše národy ukázali v nešťastí, ktoré ich stretlo v minulej vojne, vyšší stupeň lásky a súcitu. Pretože mali v sebe takú lásku, mohli dosiahnuť svetlé víťazstvo s pomocou ruského národa a ďalších priateľov. Srdce nášho ľudu sa zjednotilo prejavom vrelého vlastenectva a túžby po slobode. V tomto vlasteneckom hnutí žiari ako vzor osobnosť vladyku Gorazda — Pavlíka. Jeho autoritatívny arcipastiersky hlas, sprevádzaný požehnaním, vlieval mocnú mravnú silu a podporoval odhodlanie brániť svoju vlasť. Cez súmrak zúriacej vojny žiaril z východu tenký lúč víťaziacej sovietskej armády, ktorý posilňoval náš ľud v boji proti votrelcom.

Pohľad na trpiaci ľud a na rodnú zem zaliatu krvou nevinných obetí bo-

Vladyka — mučeník GORAZD so svojimi spolupracovníkmi. — Hore vyznamenania a legitimácie parašutistov.

lestne zapôsobil na vladyku Gorazda. Slová proroka Izaiáša: „I peklo zdola vzbúrilo sa" (14, 9) pripomínajú hrozné obdobie heydrichiády. Ľud očakával s bázňou svoju budúcnosť a v neistote čakal, čo prinesú ďalšie dni. V tomto otrasnom čase nemohol zostať český a slovenský národ ľahostajným, ale pozdvihol sa na obranu svojej vlasti. Neskryl sa niekde v ústraní, aby zachránil svoj život, ale sťa malý Dávid sa postavil odhodlane proti svojmu nepriateľovi, aby oslabil jeho agresívnu moc. Vlastenecki bojovníci považovali za svoju svätú povinnosť chrániť životy svojich spoluobčanov, zlomiť krvavý meč vrahov a vyhnať ich zo svojej vlasti.

V tejto osudnej dobe nezostal bokom ani vladyka Gorazd. Pravoslávna cirkev prežívala vždy spoločne so svojou vlasťou jej radosti i bolesti, preto i jej arcipastier našiel cestu, na ktorej mohol pomôcť spolu so svojím stádom svojmu národu k dosiahnutiu slobody. Ale nepriateľ bol vtedy ešte veľmi silný a pozorne sledoval každý vlastenecký pohyb v krajine. Všetci podozriví z účasti na národnom odboji boli zlikvidovaní, neušli svojmu osudu. To sa stalo i s vladykom Gorazdom a jeho pomocníkmi. Parašutisti, ukrývajúci sa v krypte chrámu sv. Cyrila a Metoda, boli odhalení a zahynuli

hrdinskou smrťou. Čoskoro potom i vladyka Gorazd so svojimi pomocníkmi padol do rúk gestapa. Týrali ho dva mesiace, fyzicky i duševne, aby ho napokon popravili. Ten istý osud stihol i duchovného otca dr. Vladimíra Petřeka a Václava Čikla a chrámového starostu Ing. Jána Sonnevenda, sestru Máriu Gruzínovú a mnoho ďalších národných hrdinov. Všetci ostatní pravoslávni duchovní boli deportovaní na nútené práce do Nemecka, cirkev bola postavená mimo zákona, chrámy boli zatvorené a cirkevný archív a majetok bol zničený. Cirkev tak bola nútená prejsť do ilegality.

Tažkosti našich veriacich sa zmnohonásobili, ich životy boli závislé na zvôli nacistov. Bez svojho milovaného arcipastiera a bez duchovenstva boli ako siroty a horúcimi slzami plakali nad svojím osudom. V hlbokom dojatí spomínali na úprimnú lásku svojho vladyku, na jeho návštevy a poučenia, ktoré im dával v ich domoch, na jeho melodický hlas, ktorým ich učil cirkevnému spevu.

Vladyka Gorazd bol naozajstným mužom svojej doby, vyvolený Bohom pre obnovenie pravoslávia v českom národe. Miloval umenie a vedu a vždy bol pripravený diskutovať na akúkoľvek tému a dať správnu odpoveď na každú otázku. Nebol „trstinou, kolísanou vetrom", nebolo v ňom pretvárky vo vieroučných pravdách. Vyznal sa dobre v pravoslávnej teológii, výborne poznal cirkevnú Ústavu, ktorú bez narušenia jej jadra, prispôsoboval tak, aby bola pre veriacich prijateľná a aby slúžila ako vodítko pri vykonávaní bohoslužieb. O tom svedčí najmä „Lidový sborník", ktorý obsahuje texty a spevy hlavných bohoslužieb pravoslávnej cirkvi na celý rok. Potrebujú ho duchovní i veriaci. Vladyka Gorazd bol dobrým cirkevným kanonistom, historikom a slavistom. Ani jeden náš cirkevný časopis nevychádza bez jeho článku. Tieto články zo skromnosti väčšinou podpisoval pseudonymom. Veriaci poznali jeho iniciálky a s pôžitkom čítali jeho články hlbokého obsahu. Ako výborný psychológ vychádzal rád v ústrety dôležitým potrebám cirkvi i veriacich. Z tohto styku čerpal i témy pre svoje články. Pri každých bohoslužbách prednášal poučné kázne, vysvetľoval ťažké miesta z Písma svätého a viedol veriacich, aby pozorne čítali slovo Božie pre vlastné poučenie a osvietenie. Výber tém mu nerobil žiadne ťažkosti, s témami sa stretával v bežnom styku s veriacimi, ale každej kázni venoval dôkladnú prípravu. Bol dobrým rečníkom a jeho kázne boli pritom hlboko premyslené a každý poslucháč v nich mohol nájsť poučenie pre seba, nech bol to človek jednoduchý, alebo učený.

Vladyka Gorazd bol vždy otvorený a priamy. V dobe obnovy pravoslávia sa zrodilo v Čechách a na Morave veľké náboženské hnutie veriacich, ktorí opustili rímsko-katolícku cirkev. Mnohí z nich neboli schopní pochopiť silu a krásu pravoslávia a po určitom blúdení, rozkolísanosti a preberaní dogmatických otázok odmietli prijať pravoslávnu vieru. Tak sa toto náboženské hnutie rozdelilo na dve časti. Vladyka Gorazd verejne vyhlasoval, že polovičaté pravoslávie nejestvuje a od princípov pravoslávia nemôže od-

stúpiť. Kto chce byť s ním v jednej mysli, s láskou ho prijme pod svoju duchovnú starostlivosť. Dejiny cirkvi sú ochrankyňou pravdy. Dejiny cirkvi nám jasne ukazujú, že cirkev do dnešných dní zachovala v nezmenšenej čistote Božské pravdy. Robiť svojím spôsobom akési kompromisy s vierou nie je možné. Ani cirkev Christova, ani Božská pravda nie sú deliteľné na časti. Treba ju prijať takú, aká je, so zreteľom na spásu. Miestne pravoslávne cirkvi majú svoju vlastnú organizačnú štruktúru, majú svoje miestne národné zvláštnosti, čo môžeme i my využiť. Ale všetky tieto miestne cirkvi tvoria jednotu, sú jedinou, nerozdielnou cirkvou Christovou, Jeho mystickým telom. Keby sme odmietli prijať základné princípy pravoslávia, neboli by sme spôsobilí vojsť do tejto svätej rodiny svetového pravoslávia. V predvečer svojho dobrovoľného utrpenia sa Spasiteľ modlil za svoju cirkev a za veriacich: „Aby všetci jedno boli; ako Ty, Otče, si vo mne a ja som v Tebe, aby aj oni boli v nás" (Ján 17, 21). K takej vysokej pocte pozýva Pán svojich nasledovníkov. Uvádza ich do veľkého tajomstva „jednoty" človeka s Trojjediným Bohom, ktorú môže dosiahnuť skrze pravú vieru a lásku k Bohu. Tak môže každý člen cirkvi Christovej, ktorý zachováva Jeho prikázania (Ján 8, 15), patriť Christu. Nemôže byť mimo Christa a bez Christa ten, kto seba chráni pred hriechom a usiluje sa žiť podľa prikázania. Obroda človeka v cirkvi sa deje postupne a uskutočňuje sa i vlastným úsilím, nie iba formálnou vierou. Sv. evanjelium nám pripomína, že členmi cirkvi môžu byť aj osoby bez úžitku, ktoré Pán nazýva plevou (Mat. 13, 24–30).

Všetko toto si uvedomoval vladyka Gorazd, ktorý nesúhlasil so žiadnymi ústupkami od princípov pravoslávia. Vo svojej arcipastierskej službe konal podľa slov ap. Pavla: „Buď príkladom veriacim v slove, v živote, v láske, v duchu, vo viere a v čistote" (1 Tim. 4,12). Ako dobrý pracovník v cirkvi vedel dobre poučovať svojich veriacich a presvedčovať svojich protivníkov. Bol príkladom obetavej práce a vo chvíľkach slabosti nachádzal posilu v modlitbe. Charakteristickým rysom jeho modlitieb bola úplná sústredenosť, kľud a dobrota. Preto i bohoslužby, ktoré slúžil, hlboko dojímali veriacich a budili v nich túžbu po zjednotení vlastných modlitieb s modlitbami svojho arcipastiera. Na túto modlitebnú jednotu so svojím vladykom veriaci radi spomínajú.

Zdá sa, že dnes je to už iba ozvena. Ale nie je tomu tak, lebo táto spomienka zostáva vždy v čerstvej pamäti vladykových súčasníkov a my tieto krásne chvíle podchycujeme, aby sme ich zachovali pre budúce pokolenia.

Pri spomienke 30. výročia mučeníckej smrti vladyku Gorazda a jeho druhov spomíname i na tisícky národných hrdinov, verných synov a dcér našej vlasti, Sovietskeho zväzu a iných krajín, ktorí položili svoje životy za našu slobodu. V týchto dňoch smutného výročia si pripomíname obdobie heydrichiády, ktoré sa zapísalo krvavými literami do dejín našej vlasti. Zo živého príkladu národných hrdinov, smelých parašutistov a ďalších bojovníkov čerpá stále náš ľud silu, ako z prameňa živej vody, aby navždy mo-

hol čeliť pokusom nepriateľov zviklať našu slobodu, zaplatenú toľkými drahými obeťami.

Naša malá cirkev vniesla svoj významný vklad do víťazného oslobodzovacieho boja.

Pred svetlou pamiatkou vladyku Gorazda a jeho druhov, ktorí padli v nerovnom boji, sa klaniame v hlbokej úcte a nosíme ju stále v svojich modlitebných spomienkach. Vladyka Gorazd je celonárodným hrdinom nielen svojej slobodnej vlasti, ale i mučeníkom XX. storočia. On v plnej miere splnil evanjelské prikázanie o láske k Bohu a k blížnemu. Svetlé mená všetkých národných hrdinov sú ovenčené aureolou večnej slávy a sú v dejinách vlasti zapísané na večné časy. Zem, pre ktorú sa obetovali, otvorila svoju náruč a prijala k večnému odpočinku ich krv a telá, vyčerpané spravodlivým bojom.

S hlbokou vďakou prinášame za nich neustále svoje modlitby k Pánu Bohu, a prosíme Ho, aby prijal ich duše v príbytkoch svojej nebeskej slávy.

† Dorotej,
metropolita pražský a celého
Československa

„Spravodlivý z viery živý bude"

Obnoviteľ pravoslávia v českých krajoch vladyka Gorazd zomrel mučeníckou smrťou v tom istom mesiaci septembri (4. 9. 1942), ako bol v Belehrade vysvätený na biskupa (25. 9. 1921).

Pestrý bol vývoj oboch našich národov po stránke náboženskej i cirkevnej. Biskup Gorazd poznal dobre naše dejiny. Zaujímal sa o ne od študentských rokov a po skončení teológie sa chcel tomuto dôležitému odboru venovať. Ale nepochopenie predstavených určilo vlastenecky a slovansky zanietenému duchovnému pracovať na farnosti a starať sa o zverených veriacich po stránke duchovnej a náboženskej. Duchovný Matěj Pavlík plnil svoje povinnosti skvele.

Po skončení prvej svetovej vojny vstupuje do nového náboženského hnutia, kde uplatňuje všestranné svoje schopnosti so snahou, aby sa nábožensky priklonilo k pravoslávnemu východu. Nakoniec organizoval neveľkú skupinu pravoslávnych Čechov, ktorá dosiahla autonómiu od srbskej pravoslávnej cirkvi, aby žila osobitným vnútorným i vonkajším prejavom slovanského, ba svetového pravoslávia s prihliadnutím na naše pomery.

A tak od roku 1924 až do jeho mučeníckej smrti 1942 nastáva pre vladyku Gorazda obdobie úmornej práce, neustálej pohotovosti a pripravenosti stvárniť započaté dielo po každej stránke. Nebolo ľahké dokazovať a presvedčovať o dôležitosti náboženských a mravných prednostiach pravoslávia, ktoré má svoje nesmierne duchovné hodnoty akoby utajené, takže sa mnohým neinformovaným a nezasväteným vidia nevhodné pre národ a veriacich žijúcich v inom a ináč sa prejavujúcom prostredí, než je u národov staropravoslávnych, alebo ako cudzie a vôbec neprijateľné pre naše národy.

Vladyka Gorazd si akiste uvedomoval slová Božského Spasiteľa, že musí robiť dielo Jeho i skutky, pokiaľ je deň, kým nepríde noc (Ján 9, 4) a plniť Jeho vôľu. V trpezlivosti a sústavným štúdiom dokázal, že cyrilometodejstvo má svoje výsostné oprávnenie v živote našich národov, že nám dalo kultúrny základ, bolo a stalo sa kultúrnym prínosom nielen pre našich predkov pred tisícročím, ale že má svoje oprávnenie v pravoslávnej forme medzi nami dnes.

Vladyka Gorazd priblížil nášmu veriacemu človeku hĺbku, krásu a podstatu pravoslávnej bohoslužby, najmä sv. liturgie, ktorá je ústredným vonkajším bodom náboženského cítenia a prežívania pravdy Christovej a živou pripomienkou symbolicky zosúladenej skutočnosti pôsobenia Bohočloveka Isusa Christa medzi ľuďmi — ako ich Spasiteľa. Veľa záleží na duchovných pastieroch, aby smelo, uvedomelo a radi v plnosti vlastnej viery odovzdávali zážitky a duchovné skúsenosti liturgických modlitieb zvereným veriacim, ktorým majú byť i v tomto prípade príkladom. Vladykov Ľudový zborník modlitieb a bohoslužobných spevov pravoslávnej cirkvi z roku 1933 „si vyžiadal mnoho úvah i práce", aby aspoň v tom najdôležitejšom priblížil nám podstatu pravoslávnych bohoslužieb a tak i pravoslávia samého. Napodiv toto dielo vladyku Gorazda bolo plne docenené až dnes, keď pri nedostatku zborových spevákov je práve Zborník neoceniteľnou pomôckou a jediným základom ku konaniu bohoslužieb, kedy si sami veriaci pri nich spievajú. Jeho znalosť a praktické uplatnenie v cirkevných obciach je povinnosťou predovšetkým duchovných otcov a všetkých ich pomocníkov pri konaní bohoslužieb.

Osobnosť vladyku Gorazda žiari stále pravoslávnym veriacim ako príklad oduševnenia a nadšenia pre vec Božiu na zemi, ktorej to veci venoval takmer celý svoj život, každý okamih, keď bolo treba slovom, písomnými prejavmi, žiarivým osobným životom brániť a presvedčovať a dokázať, že celou dušou i srdcom stojí za vytýčeným cieľom — dokazovať oprávnenosť pravoslávia v končinách, posvätených blahodarným pôsobením slovanských učiteľov, vierozvestov a apoštolov, svätých Cyrila a Metoda, že ich dielo nezahynulo, ale bolo obnovené takmer nadľudskou snahou a prácou ich

pokračovateľa v osobnosti Gorazda druhého, ktorý prišiel ako biskup — archijerej z miesta, o ktorom dejiny svedčia, že tam mizne stopa po sv. Gorazdovi, najmilšom učeníkovi sv. Metoda.

Vladyka Gorazd bol mimoriadne obdarený Božou milosťou a darmi, ktoré v plnosti uplatnil pri ideovom a organizačnom budovaní a šírení pravoslávia. Touto myšlienkou a touto úlohou žil vo dne v noci v plnom nadšení a v pevnej vôli splniť pokiaľ to bude možné všetko, čo mohol za danej situácie a pokiaľ mu všemohúci Pán dával zdravie a život. Mal veľa priaznivcov a obdivovateľov i spomedzi inoslávnych, bolo dosť i neprajníkov. Jedni nechápali, prečo uplatňuje pravoslávie, druhí sa domnievali, že nie je dosť formálne pravoslávny a iní obdivovali jeho húževnatosť, nadšenie a lásku, ktorú svojmu dielu venoval.

S odstupom času, keď už uplynulo tridsať rokov od jeho mučeníckej smrti, je jasné, že vladyka Gorazd mal pravdu. Svetové pravoslávie sa uplatňuje na medzinárodnom kresťanskom poli medzi cirkvami inoslávnymi, dnes u nás je samostatná pravoslávna cirkev, ktorej náboženské a najmä organizačné základy položil a vlastnou krvou polial.

Vladyka Gorazd mal pri svojej práci nemalé obtiaže a nepríjemnosti rôzneho druhu, mal však pevnú vieru a jej silou všetko prekonával. A teraz je na nás na všetkých, aby sme usilovnou, neúnavnou a nezištnou prácou pokračovali v jeho bohumilom diele. Máme i my svoje obtiaže vnútorného a najmä vonkajšieho rázu veľkej časti našej cirkvi na východnom Slovensku, prechádzame určitou skúškou utrpenia, ale s pomocou Božou a podľa vzoru nezabudnuteľného vladyku mučeníka Gorazda rozmnožíme zverenú hrivnu pre blaho našej cirkvi a cyrilometodejskej viery.

Vičnaja jemu pamjať! Prot. B. ALEŠ

Láska — základ kresťanstva

Základ je pre všetko veľmi dôležitý, lebo naň sa opiera celá stavba a tak je dôležitá aj **láska — základ kresťanstva pre kresťana a celý kresťanský svet.** Láska pre kresťana má byť všetkým, zbraň, sila a šťastie, ak ju kresťan pochopil. Bez nej by sa kresťan aj sám mal cítiť, že je ako ryba bez vody a vojak bez pušky, že bez nej vlastne ani nemôže byť kresťanom.

Najväčším príkladom pre kresťana v láske je sám Boh. O tom hovorí aj sv. Písmo: **„Veď Boh tak miloval svet, že dal svojho jednorodného Syna, aby nik, kto v neho uverí, nezahynul, ale mal večný život“** (Ján 3,16). A Isus Christos ukázal nám na príklade osobnom, aký máme mať vzťah a lásku k Bohu, človekovi, k práci a životu. Ako máme žiť a pracovať. Sám Boh vzal na seba ľudské telo, narodil sa z Panny Márie, žil na zemi, pracoval, miloval Boha Otca a človeka, miloval prácu a život.

Udialo sa to z preveľkej lásky sv. Trojce k človekovi. Boh Otec z lásky poslal svojho jednorodného Syna Isusa Christa a Boh Syn z lásky k ľudstvu podujal sa vykonať vykupiteľské dielo — prišiel na zem ako chudobné dieťa, žil skromne a dal sa ukrižovať. Z lásky k nám hlásal evanjelium a učil Božiemu zákonu a navzájom sa milovať. S láskou pristupoval k nemocným a hriešnikom. Z lásky k človekovi prišiel aj sv. Duch na sv. apoštolov v podobe ohnivých jazykov a na celú sv. Cirkev, aby ich posilnil, aby tak išli šíriť Slovo Božie po celom svete. Táto preveľká láska sv. Trojce dodnes spočíva na sv. Cirkvi a jej členoch — kresťanoch a my máme možnosť z nej čerpať jej plody a pociťovať ju v svojej duši.

Tá preveľká Božská láska k človekovi je daná nielen na to, aby z nej kresťan len čerpal, požíval jej plody a pociťoval ju v duši svojej. Daná je aj preto, **aby sa aj kresťan učil sám milovať Boha i človeka, aby sa učil odpúšťať svojim vinníkom, ako Boh odpustil z lásky nám naše previnenia a svojím nepriateľom.**

Láskou máme byť Bohu podobní. „Buďte teda dokonalí, ako je dokonalý aj váš Otec nebeský“ (Mt 5,48). My, kresťania, musíme byť podobní svojmu Vykupiteľovi Isusu Christu v skromnosti, tichosti, milosrdenstve, láske, a o tom nám aj sám hovorí: **„Blahoslavení tichí, lebo im bude patriť zem... Blahoslavení milosrdní, lebo dosiahnu milosrdenstvo. Blahoslavení čistého srdca, lebo uzrú Boha“** (Mt. 5,4—7 až 9).

Mnohí azda aj namietnu, že všetko sa to pekne píše, ale život je iný, v ňom prichádzajú všelijaké pokušenia na kresťana. Myslím aj na to, že nejeden náš pravoslávny veriaci zvlášť za tie posledné roky mlčí azda aj niekedy so zaťatou pästou, keď sa mu dostávajú posmešky, urážky, provokácie a pokušenia v rôznej forme, ale verte, že je už dávno osvedčené ľudskou skúsenosťou, že v taký moment, ak má človek reagovať podráždene, radšej nech si zahryzne do jazyka. Ale aj tu láska musí byť, láska k našim pokušiteľom a nepriateľom. Aj tu musíme svojou láskou robiť dobré meno pravoslávnej cirkvi. Bojovať za víťazstvo láskou a hľadať blahoslavenosť, lebo aj takouto cestou sa dosahuje: **„Blahoslavení ste, keď vás budú pre mňa potupovať a prenasledovať a všetko zlé na vás nepravdivo hovoriť“** (Mt 5,11). Veď len čítajte, čo hovorí aj Isus Christos: **„Milujte aj svojich nepriateľov, dobro robte tým, ktorí vás nenávidia a modlite sa za svojich prenasledovateľov a osočovateľov, aby ste boli synmi svojho Otca, ktorý je v nebi“** (Mt. 5,45—46).

Kresťan sa už nemôže pridržiavať starozákonného príkazu **„oko za oko, zub za zub“**, hoci mnohí tak isto na žiaľ konajú, ani nestačí, keď bude milovať len priateľa, ale musí aj nepriateľa milovať. Takto prikazuje sám Isus Christos: **„Lebo ak len tých milujete, ktorí aj vás milujú, akú zásluhu máte? Či to isté nerobia aj mýtnici?“ (Mt. 5,46).**

Keď je slovo o láske, treba poukázať aj na to, že láska v praktickom živote stretá sa aj s rôznymi ťažkosťami. V rozhovoroch s veriacimi, sa títo často sťažujú, že na ich pozdrav im iní veriaci neodpovedajú, že tým im dávajú na vedomie, že sa na nich hnevajú, že je to akási výzva k vzájomnému hnevu. Pozrite sa, slušný človek na každý pozdrav odpovedá a tým viac by mal kresťan odpovedať. Kresťanstvo neprikazuje hnevať sa, ale naopak, milovať sa navzájom. Tak učil Isus Christos a sv. apoštoli: **„A ak pozdravujete iba svojich bratov, čo zvláštneho tým robíte? Či to isté nerobia aj pohania?“** (Mt. 5,47). Tým, že sa k nim budeme chovať podobne ako oni k nám nič nedosiahneme, iba väčší hnev a nenávisť. Budeme aj porušovať prikázanie Božie. V zásade naša kresťanská uvedomelosť sa bude prejavovať vtedy, ak vždy a všade s láskou budeme myslieť, jednať a konať.

Kresťanstvo vychádzajúc zo slov sv. Písma sa usiluje spojiť všetky národy nielen v jednotu viery, ale aj lásky. Usiluje sa budovať mierové spolunažívanie na základe kresťanskej lásky, kde: **„Niet Žida ani Gréka, niet sluhu ani slobodného, niet muža ani ženy, lebo vy všetci ste jedno v Christu Isu-**

su" (Gal. 3,28). Toto by si každý kresťan mal uvedomiť aj v našej vlasti a zameniť hnev, nactiutrhávanie, hádky, spory, za lásku a porozumenie. Nedať sa strhnúť k hnevu ani tým, že nás budú potupovať, prenasledovať a všetko zlé na nás nepravdivo hovoriť.

Láska musí byť základom kresťana vo všetkom a všade. Aký by to bol kresťan ak by Boha nemiloval, alebo miloval by Boha a človeka nie, stvoreného na obraz a podobenstvo Božie.

Povedzme si úprimne, darmo budeme tu uvažovať **bez základu — lásky —** bez nej nemôžeme nič konať, myslieť, ani žiť ako kresťania. Kresťan svojou láskou musí byť **„soľou zeme"** ináč stratí naše kresťanstvo práve tak zmysel a cieľ, ako keď soľ stratí svoju chuť a stane sa zbytočná a bude vyhodená.

Štefan HORKAJ, duchovný

Mukačevský biskup Vasilij Popovič 1838—1868

Za čas, kedy bola mukačevská eparchia vakantnou, disciplína duchovenstva upadala, čím sa škodilo gréckokatolíckej cirkvi. Hoci Čurgovič bol prísny voči podriadeným, nemal dobrý prístup k ľuďom. Jeho správanie sa len odpudzovalo duchovenstvo, ktoré netrpezlivo očakávalo jeho odchod. Tento aj skutočne nastal. Na mukačevskú katedru bol uvedený biskup Vasilij Popovič. Tento biskup sa narodil 12. IX. 1796 v dedine Komjaty (Zakarpatsko) v rodine duchovného. Jeho otec Georgij bol jedným z dobrých duchovných, čo sa v dobrom odzrkadlilo i na synovi. Matka — Mária rod. Lendelová bola skutočnou duchovnou matkou pre veriacich. Títo rodičia sa usilovali dať svojmu synovi dobré vzdelanie. Treba si pripomenúť, že pre gréckokatolíckych duchovných boli vytvorené široké možnosti pre vzdelanie ich detí. Vasilij Popovič ukončil stredné vzdelanie vo Veľkom Karole a Marmaroš-Sihoti. Posledné gymnaziálne triedy ukončil v Užhorode a filozofiu v Budapešti, kde aj dosiahol titul doktora filozofie.

Po vysvätení bol vymenovaný na farnosť do Svaljavy, neskôr do Sihoti. Nedlho však vykonával prácu dedinského duchovného, lebo na žiadosť prešovského biskupa Grigorija Tarkoviča bol povolaný do Prešova a stal sa biskupským tajomníkom. Biskup Grigorij bol chorľavý, a preto o. Vasilij takmer 15 rokov fakticky viedol eparchiu až do svojej chirotonie na mukačevského biskupa[1]) (str. 20). Svojou skromnosťou si získal lásku a úctu. Keď nastúpil na mukačevskú katedru, bola tamojšia pokladnica takmer prázdna, avšak nakoľko vedel od ľudí dostať peniaze, po jeho smrti bolo v pokladnici takmer 200 000 dukátov. Okrem toho ukončil stavbu domu pre siroty a značne rozšíril rezidenciu. Budoval chrámy a bojoval o upevnenie únie. Bol úplne oddaný katolicizmu, ale bol aj vlastencom ruského smeru. Podporoval Spolok sv. Vasilija Veľkého, staral sa o dobro duchovenstva a získal pre duchovných od štátu kongruu. Bol to pracovitý človek, ktorý vedel znášať i nepríjemnosti[2]).

Rukopoložený na biskupa bol vo Ľvove 18. marca 1838 uniatským metropolitom Michailom Levickým. Keď bol v Prešove, zblížil sa s A. V. Duchnovičom, ktorý mal na neho silný vplyv. Tým sa aj objasňuje jeho oddanosť voči Rusku[3]) (str. 37). So sympatiami preto sledoval revolučné hnutie roku 1848, ktoré sledoval s nádejou, že prinesie ľuďom sociálne uľahčenie. Jeho revolučné zmýšľanie nebolo utajené a hrozilo mu, že bude zosadený z biskupského stolca. Podporil ho však veliteľ vojska. Predsa však jeho činnosť bola súdená zvláštnou komisiou. Jedným z členov tejto komisie bol známy vlastenecký činiteľ a poslanec parlamentu Adolf Ivanovič Dobrjanský, ktorý vynaložil všetko úsilie, aby biskupa Vasilija očistil[1] (str. 20).

Biskup Vasilij vedel, že súcit s ľudom nič neznamená a viac robiť nemohol. Ešte jeho predchodca, biskup Povčij, prikázal kázať maďarsky. Určitá časť duchovenstva bola za túto maďarizáciu, títo renegáti boli schopní zradiť aj vlastného biskupa. Biskup Vasilij mal však tiež mnoho duchovných, ktorí schvaľovali vlastenectvo svojho biskupa a nemohli sa zmieriť s politickým smerom odnárodňovania. Takíto duchovní boli obviňovaní z panslávizmu[4]) (str. 27), ako bol Rakovský a iní. Títo sa pozerali na úniu ako na nástoj, ktorým politické kruhy chceli upevniť svoju moc. V. A. I. Dobrjanskom mali podporovateľa, hoci, bol laikom, ale bol členom maďarského parlamentu a mohol si dovoliť viac v prospech prenasledovaných odporcov režimu. A predsa i Dobrjanský bol vládnúcimi kruhmi obvinený a nevyhol sa nepríjemnostiam a prenasledovaniu. Na konci jeho života mu zakázali žiť medzi svojím rodným ľudom v Čertižnom a bol vyhnaný do Insbrucku, aby nemal spojenie s národom. Tak veľmi túžil po rodných Bezkydách, horko plakal nad trpiacim ľudom, ktorý bol utláčaný, chcel mu pomôcť, lebo ho ľúbil ako vlastný život.

LITERATÚRA:

[1]) I. V. Terleckij: *Uhorskaja Rus, Kyjev 1874*

[2]) A. Kralickij: *Pamjati mukačevkoho ep. V. Popoviča, „Svet", Užhorod, č. 47, 48, 49, 1868*

[3]) Náučný zborník, *Užhorod, roč. III., 1923*

[4]) G. A. Devolan: *Uhorskaja Rus, istoričeskij očerk, Moskva, 1878*

Poznaj pravoslávnu cirkev

PRAVOSLÁVNE BOHOSLOVECKÉ ŠKOLY VO FRANCÚZSKU

Ešte aj dnes mnohí nevedia prísť pravoslávnej cirkvi na meno, ba nedokážu si ani predstaviť, kde vôbec nejaká pravoslávna cirkev jestvuje. Túto predstavu zanechala v našom národe Rakúsko-Uhorská monarchia, prvá republika a tzv. slovenský štát. V Rakúsko-Uhorsku vládnúce kruhy nenazývali pravoslávnu cirkev jej pravým menom, ale vymedzili jej nič nehovoriaci prívlastok **„gréckovýchodný"** (po maďarsky görög-keleti), **výrazom „schizmatik" častovali pravoslávnych za prvej republiky a za tzv. slovenského štátu.** Takto vštepili ľuďom nesprávne predstavy o pravoslávnej cirkvi, a preto nie je divu, **že aj v dnešnej dobe sa nájdu i vzdelaní ľudia, ktorí z nevedomosti hovoria, že v Grécku je cirkev gréckokatolícka, na Cypre ortodoxná, v Rumunsku sa vraj rumunská ortodoxná cirkev líši od pravoslávnej a že v Rusku bola do revolúcie cirkev gréckokatolícka a iba Veľká októbrová socialistická revolúcia ustanovila cirkev pravoslávnu.** K uvedenému je zbytočný akýkoľvek komentár!

Svet sa však mení, zaniklo Rakúsko-Uhorsko, aj prvá republika, aj tzv. slovenský štát a my poznávame pravoslávnu cirkev takú, **aká v skutočnosti je — ako apoštolskú, svätootcovskú, prvokresťanskú, teda takú, akú ju poznajú na celom svete.**

Veľkú zásluhu na **sprístupňovaní pravoslávnej viery ľuďom v západnej Európe majú pravoslávne bohoslovecké školy Institut de St. Serge a Institut de St. Denys vo Francúzsku.** Pravoslávny bohoslovecký inštitút sv. Sergija v Paríži založil metropolita Eulogij r. 1925. Inštitút svojím ekumenickým duchom, ale aj veľkými profesormi, ktorí na tomto inštitúte pôsobili, ako bol **A. Kartašov, Kasijan, S. Bulgakov, L. Zander, V. Višeslavcev, V. Zjenkovskij, F. Florovskij, K. Kery** sa stal známym v celej západnej Európe. Už od svojho založenia bol známym ako **„ruská bohoslovecká fakulta"**, kde sa vyučovalo podľa vzoru starých ruských **„duchovných akadémií"**.

Vyučovacím jazykom na tomto inštitúte bola a zostáva ruština i keď tam už dávno Rusi neštudujú. **Väčšina študentov pochádza z Grécka, z Blízkeho Východu. Študujú tam tiež Juhoslovania, Libanonci a Američania gréckeho alebo ruského pôvodu.** Prednáša sa tu morálka a história západnej cirkvi (Bobrinskoj), patrológia a gréčtina (Andrej), dogmatika (prof. Boris Firilas), Nový Zákon a hebrejština (Nikolaj Kulumzine), staroslovančina a ruština (Ksenija Kulumzine), liturgika a latinčina (Teodozij Spasskij), dejiny filozofie a apologetika (Cyril Elčanimov), cirkevné dejiny, zrovnávacie bohoslovie a byzantské bohoslovie (Oliver Clement), pastorálka (prot. Elie Melia) ruská cirkevná história (Jovan Morozov), typikon a cirkevný spev (Nikolaj Osorgine). Rektorom Inštitútu sv. Sergija v Paríži je A. Kňazev. **Na inštitúte pôsobil aj veľký bohoslovec pravoslávnej cirkvi Pavel Evdokimov,** ktorý nedávno zomrel.

Táto bohoslovecká škola je mimo jurisdikcie a štúdium na nej trvá štyri roky. Podľa výnosu parížskej Akadémie **„Enseignement Supérieur Libre"** udeľuje inštitút akademickú hodnosť licenciáta, magistra a doktora teológie. Inštitút vychoval už vyše **200 významných bohoslovcov medzi nimi aj 10 biskupov.** Z profesorov, ktorí na tejto škole pôsobili, **spomenieme J. Mayendorfa, A. Schmemanna a S. Verchovského,** ktorí teraz pôsobia na pravoslávnych bohosloveckých školách v Amerike. Na inštitúte **pôsobí aj slávny francúzsky historik Olivier Clement.** V súčasnej dobe posilnili pedagogický kolektív Francúz prof. Clement, Grék A. Firilas a Nemec o. Johann Wagner z Berlína.

Bohoslovecká filozofická vysoká škola Institut de St. Denys (Inštitút sv. Dionýzija) v Paríži **bola založená 5. marca 1945 ako pravoslávny bohoslovecký ústav vo Francúzsku.** Úlohou školy je okrem vedeckej činnosti sprístupňovanie pravoslávneho učenia ľuďom západnej Európy. **Inštitút sv. Dionýzija je pod patronátom alexandrijského patriarchátu a nebohý alexandrijský patriarcha Christofor, pápež Alexandrie a celej Afriky, bol na škole dlhoročným čestným rektorom.** Zakladateľ tohto inštitútu, Poliak Eugraf Kowalewski, zhromaždil okolo seba také osobnosti ako **Gabriel Marcel, Gérard Cordonnier,** čím sa vytvoril široký a ekumenický rámec. Vyučovacím jazykom je francúzština. Na tejto škole pôsobili **známi profesori a učenci ako L. Uspenskij, archimandrita, teraz biskup Alexij (van der Mensbrugghe), A. Hakel a iní. Veľký pravoslávny bohoslovec Vladimír Loskij, teraz už nebohý, bol na inštitúte dlhoročným dekanom.**

Na inštitúte sv. Dionýzija sa prednáša **dogmatika, zrovnávacie bohoslovie a pastorálka (Jovan Kowalewski), cirkevné dejiny, hagiológia a slovanské jazyky (Peter Kowalewski), patrológia, mystika, askéza a morálka (Neofit Minecak), západné, historické a byzantské právo (R. P. Gilles Hardy), filozofia, psychológia, pedagogika (Vladimír Iljin), ekumenizmus a typikon (Yvonne Wineart), liturgika, cirkevná hudba a kresťanské umenie (R. P. Jacques Teissier), (Starý Zákon, staré a orientálne jazyky, biblická archeológia (Ylarion Petzold), Nový Zákon, dejiny náboženstva a gréčtina Nového Zákona (Didier Baer).**

Profesori z oboch bohosloveckých škôl patria pod rôzne jurisdikcie, zatiaľ čo inštitút je mimo akejkoľvek jurisdikcie. V profesorskom zbore sú **Rusi, 1 Poliak, Francúzi, 1 Švajčiar, 1 Nemec, je to teda inštitút internacionálny.** Bratia Kowalewski a Vladimír Iljin sú vo svojom odbore známe mená.

Doba štúdia do promócie na licenciát **trvá štyri roky.** Aj tejto škole priznala Akadémia v Paríži štatút bohosloveckej a filozofickej fakulty včítane právnického odvetvia. **Po trojročnom štúdiu udeľuje inštitút titul bakalára teológie (B. C. theólog.) a potom licenciát a doktora teológie, filozofie a cirkevného práva.**

Na inštitúte sv. Dionýzija **študuje teraz približne 30 poslucháčov rôznych**

jurisdikcii, medzi nimi aj niekoľko žien. Študujú tam Švajčiari, Nemci, Portugalci, Francúzi, Belgičania atď. Po skončení štúdia absolventi obidvoch vysokých bohosloveckých škôl **pôsobia na pravoslávnych farnostiach v západnej Európe, prípadne na iných cirkevných inštitúciách.** Možno ešte uviesť, že bohoslovecké školy v západnej Európe dali pravoslávnej cirkvi takých bohoslovcov **ako je v celom kresťanskom svete známy arcibiskup Vasil Krivošein, metropolita Antonij Bloom, biskup Pierre L'Huillier, prof. Leonid Uspenskij,** ktorí majú nemalú zásluhu na rozvoji pravoslávnej bohoslovecke vedy.

Z uvedeného je vidieť, že svätá pravoslávna cirkev sa udomácnila aj v krajinách západnej Európy, z čoho máme ako pravoslávni veľkú radosť. **Naša radosť je však skalená aj smútkom, keď si uvedomíme, že u nás, teda v krajine, ktorá bola pôvodne pravoslávnou, v zemi, v ktorej pôsobili predstavitelia pravoslávnej Byzancie a výkvet byzantskej kultúry — sv. bratia Cyril a Metod, sú aj príslušníci východnej cirkvi a východného pravoslávneho obradu, ktorí namiesto toho, aby milovali svoje, svoje nemilujú, ale obzerajú sa po cudzom.** Pevne však veríme, že tak ako zanikli rôzne kráľovstvá a rôzne monarchie, predovšetkým voči pravoslávnej cirkvi nepriateľská Rakúsko-uhorská monarchia, **zaniknú v svoj čas aj rôzne monarchiou zrodené „únie".** Je doba ekumenizmu, nastáva túžba po návrate k viere nerozdelenej Christovej cirkvi prvého kresťanského tisícročia, kedy kresťanský Východ a kresťanský Západ jedným srdcom a jednými ústami vyznávali Otca i Syna i Svätého Ducha. Silnie želanie po návrate k pôvodnej viere celého kresťanstva, **ku viere, ktorú verne a neporušene chráni sv. pravoslávna cirkev.**

P. T.

O porušovaní liturgických foriem pravosl. bohoslužieb na východnom Slovensku vplyvom únie

Podobnými zásahmi do textov v bohoslužobných knihách bola úplne narušená liturgická forma pravoslávneho obradu. Toto porušenie do určitého stupňa prekáža pri konsolidácii pravoslávnej cirkvi na východnom Slovensku. **Veriaci, ktorí sa v r. 1950 vrátili do lona svojej pradedovskej cyrilometodejskej pravoslávnej viery, boli už natoľko privyknutí na porušené formy východného obradu, že si v niektorých prípadoch ťažko zvykali na opätovné správne slúženie a pravoslávni duchovní mali v tomto smere ťažkú situáciu.** Tak, napr. v Ruskej Novej Vsi pri Prešove sa obchádza chrám „podľa cesty slnka" — od východu na západ, a nie tak, ako je to predpísané samotným gréckokatolíckym typikonom **(Dr. Alex. Mikita: Rukovodstvo v cerkovnyj tipikon, Ungvar, 1890, str. 259—260).** Takýchto nesprávností je v našom obrade na našich farnostiach veľmi mnoho; náprava je však nezvyčajne ťažká, keď tu pôsobia naši neprajníci.

Bohatá obradom a komplikovaná sv. liturgia východnej cirkvi pravoslávnej potrebuje — na rozdiel od rímskej omše — duchovného, **ktorý dokonale pozná mnohé liturgické pravidlá a formy.** I chrámy sú rôzne: s úplným i s neúplným ikonostasom, bez ikonostasu. **To všetko prekáža správnemu plneniu všetkých liturgických foriem a vznikajú tak na jednotlivých farnostiach rozdiely, takzvané „miestne zvyky".** V skutočnosti to však nemá nič spoločného s obyčajmi veriacich. Je to len zvyšok chýb duchovného, ktorý nepoznal dostatočne východný obrad, alebo, a to vo väčšine prípadov, úmyselné pozmenenie určitých obradov, aby sa do našich bohoslužieb vniesol chaos. **Takýto chaos by potom donútil veriacich, aby čím skôr prijali latinský obrad.**

Medzi poprednými gréckokatolíckymi činiteľmi prešovskej eparchie počas druhej svetovej vojny vznikali tendencie zaviesť poriadok. Uvediem tu len niekoľko slov mitr. prot. a profesora bohoslovia dr. Nikolaja Rusnaka, ktorý vo svojom traktáte **„Toržestvo svjataho liturgizovania"** píše: „Preosvietený vladyka dr. Vasilij Hopko, pomocný biskup a profesor sv. bohoslovia na vysokej škole prešovskej diecézy, v horlivosti o čistotu nášho východného obradu a presného konania našich bohoslužieb, na zasadnutí duchovenstva nášho centra v prvých dňoch novembra 1948 predložil veľmi dôležitý materiál, aby tak uviedol vážne rozoberanie veci našich liturgických ustanovení". Ďalej píše: **„Vladyka chce, aby naši duchovní každý jeden tak presne slúžil sv. liturgiu, ako to sv. Matka — pravoslávno-katolícka cirkev svojimi pravidlami ustanovila.** Vladyka si vytýčil tento cieľ a chce: aby všetci v jednej eparchii sme rovnako slúžili, aby aspoň prešovskí domáci duchovní rovnako slúžili sv. liturgiu". Dr. N. Rusnak končí takto: **„Bohužiaľ, takmer každý duchovný niečo pridáva alebo uberá zo sv. liturgie, a robí to** — myslím si — **s kľudným svedomím, pričom poukazuje na niektorý liturgikon, alebo na zvyk...** V žiadnom prípade to nie je znakom disciplíny, že takmer nenájdeš d v o c h k ň a z o v, **ktorí by slúžili rovnakým spôsobom sv. liturgiu".** Za takéto porušenie nášho obradu dr. Rusnak obvinil haličských kňazov, ktorí, podľa neho, boli veľmi latinského ducha. Dr. Rusnák o nich píše: **„Natoľko poblúdili, že keď videli, že katolícki kňazi po sv. liturgii si kľakajú pred oltár a modlia sa, vymysleli i oni sami to isté, aby vyzerali ako latinskí kňazi... Haličania natoľko diskreditovali všetko, že dokonca žiadali, aby im pápež zakázal používať slovo „pravoslávny", namiesto ktorého prosili, aby smeli používať slovo „pravoverný".** Ako vidno z uvedeného, jestvovali i u nás ľudia, ktorí však bdeli nad čistotou obradu. Ak je teda uvedeného málo, uvediem ešte **jeden príklad samotného rímskeho prestolu pre tých, ktorým je rímsky prestol** ešte stále najvyššou autoritou. Ako sa pozerali na otázku ochrany východného obradu rímskí pápeži? Pápež Lev XIII. v tej veci povedal: **„Nechcem vás urobiť latiníkmi, ale katolíkmi".** V „Dekréte sv. kongregácie východných cirkví" zo dňa 4. decembra 1942 sa hovorí, že východný obrad sa musí zachovať tak, ako bol sv. Otcami predpísaný a nám, ako sväté dedičstvo, odovzdaný. V inom dekréte, zo dňa 15. septembra 1943 sa píše: **„U východných nie je možné dosiahnuť ani malú zmenu obradu".** Na tomto základe rímsky prestol kategoricky prikázal vyškrtnúť z ľvovského Liturgikonu, vydaného r. 1905 body 1.—8., z ktorých vanul dych latinský, ktorý sa protivil charakteru východných cirkví. V spomenutých bodoch sa hovorilo najmä **o tzv. nájomných službách, tichých, ktoré vo východnom obrade byť nemôžu, pretože východný obrad nerozlišuje verejnú sv. liturgiu od súkromnej.** Sám názov liturgie hovorí, že je to verejná služba, podľa gréckych slov **„litos"** = zjavný a **„ergon"** vec, služba.

Nebudeme spomínať všetky pápežské dekréty a buly, ktoré sa týkali čistoty východného obradu. Bude lepšie, ak sa pozrieme na rímske vydania niektorých bohoslužobných kníh. Pápež Benedikt XIV. dal vydať v Ríme ešte r. 1754 podľa všetkých pravidiel východnej cirkvi **„Euchologion"**, kde sám píše: **„Pretože vrah ľudí, aby zasial plevel, tak prevrátil rozumy niektorých, že oni do služebníkov, časoslovov a ústav vniesli svoje poblúdenia, aby nimi nakazili biskupov a ostatný klérus — preto rímski prvokňazi si dali tú ná-**

mahu, aby načas a presne boli vydané v tlačiarni kongregácie za účelom šírenia viery služobníky: koptský, maronitský a illýrsky a iné. Nemôžeme mlčať o tom, koľko námahy bolo treba pri vydaní gréckeho Euchologionu, ktorý v posledných mesiacoch opustil tlačiareň tejto kongregácie. S prácou sa začalo za pápeža Urbana VIII., po niektorom čase bolo zastavené a opäť obnovené za pápeža Klimenta XII., najbližšom našom predchodcovi. Všemohúci Boh nám doprial tú radosť, že sme po nespočetných nociach bez spánku, spolu s kardinálmi, biskupmi, bohoslovcami a mužmi, ktorí dobre poznajú východné jazyky, po nesmiernej námahe a úvahách, nešetriac vlastných síl — ukončili najdôležitejšiu prácu a môžeme ju vidieť pred vlastnými očami. Vždy sme mali na mysli, aby sme ani v najmenšom neporušili grécko-východný obrad, ale aby sme ho zachovali nepoškodený a úplný" (Bula pápeža Benedikta XIV.: Allatac sunt c 1755 r., § 18.). A skutočne, spomínaný Euchologion vyžaduje, aby v každom chráme bol ikonostas s patričnými ikonami a s troma dverami. Pre slúženie sv. liturgie treba hubku i kopiju **(prvé uniati zamenili bielym obrúskom, druhé kuchynským nožom).** Proskomídia sa musí robiť na piatich prosforách. Častice sa neposvácujú, hoci uniati určite poznajú ustanovenie Zámojského snemu. Euchologion nepozná čítané, čiže tiché služby; **o zvončekoch nespomína nič.** Cárske dvere v určitých chvíľach pri bohoslužbách sa buď zatvárajú, alebo otvárajú, podľa ústavy. Pápež Benedikt XIV. nevyžaduje, aby sa spomínalo jeho meno, ani meno jeho nástupcov pri ekténiách a pri veľkom vchode, ale nariaďuje, aby pri tom bola zachovaná obyčaj, na základe ktorej by sa kňaz modlil za svojho biskupa, biskup za svojho arcibiskupa a metropolitu a posledný za svojho patriarchu. Používanie tzv. **„teploty" je predpísané,** hoci Zámojský snem ho zakazuje. Pápež Benedikt XIV. **súhlasí s tým, že Symbol viery sa čítal bez pridania slov „i ot Syna".** K tomuto záveru prišiel pápež preto, že v tom istom Euchologionu je obrad chirotónie biskupa, podľa ktorého novo rukopoložený biskup verejne, pred veriacimi vyhlasuje, že **„... veruju, jako Otec vina Synu i Duchu: Synu roždenijem, Duchu že Svjatomu proischoždenijem, jako Otec ubo roždajet Syna i delajet proizchodna Svjataho Ducha, Syn že roždajetsja ot jedinoho Otca i Duch svjatyj proischodit ot Otca".** Ďalej hovorí o. i.: **„Veruju i v Ducha Svjataho, ot jedinaho Otca proischoďašča".** Keď teda biskup musí takto vyznávať, je jasné, že takto musia veriť i všetci verici, a nie ináč, len tak, ako predpisuje niceo-carihradský symbol.

V novšej dobe sledujme dve knižky: Modlitebník pre veriacich východného obradu, vydaný v Carihrade roku 1922, **„S požehnaním Preosvieteného Isaii, biskupa gracionogradského, assesora Posvätnej synody duchovných pre východné veci, Rím, 6. augusta 1922".** — Je to uniatský modlitebník pre veriacich. Symbol viery je tam uvedený bez dodatku **„i ot Syna"** — presne podľa pravoslávneho textu. Všetky ostatné modlitby, okrem spomínaného pápeža, sú správne, podľa pravoslávneho obradu.

Druhá knižka pre porovnanie je: **Svätá a Božská Liturgia od sv. Jána Zlatoústeho, vydaná v Ríme, v tlačiarni Kriptoferratskej, roku 1940. V tomto Služobníku, podobne ako i v Trebníkoch a modlitebníkoch, je Symbol viery vytlačený takto:** „Viruju... **I v Duchu svjataho, Hospoda, životvorjaščaho, iže ot Otca (i Syna) ischoďaščaho...**" Teda dodatok „i ot Syna" **je len v zátvorkách** (na str. 64). A na poslednej stránke (112) je dole takéto upozornenie: „Nech sa vie, že všetko, čo je v zátvorkách, sa má hovoriť a činiť len podľa príkazu biskupa, ktorého je to oblasť." Takých miest je viac a týkajú sa teploty, žehnania podľa pravoslávneho spôsobu, týkajú sa hubky a iných vecí.

Zo všetkého vidno, že nielen náš veriaci ľud, **ale i niektorí gréckokatolícki duchovní a biskupi, dokonca i rímski pápeži sa usilovali uchrániť pred skazou náš pravoslávny obrad.** O to viac sme povinní my, pravoslávni, pokračovať v snahách, ktoré vznikli ešte pred zjednotením a ktoré boli plodom iniciatívy gréckokatolíckej cirkvi v Prešove a postupne všetky chyby napravovať. **Musíme učiť našich veriacich o dejinách našej cirkvi, o histórii zavedenia únie a o všetkom tom, čo nám únia priniesla, vrátane porušenia našich bohoslužobných kníh a obradov. Musíme našich veriacich presvedčovať o tom, že zachovanie čistého obradu, ktorý pre nás stvorili otcovia východnej cirkvi, nám pomôže uchrániť našu pravoslávnu vieru.**

Prof. dr. Peter Kernaševič

Životné jubileum

Dňa 12. 7. 1972 dožil sa riaditeľ Úradu Eparchiálnej rady pravoslávnej cirkvi, d. o. mitr. prot. PETER SPIŠÁK, **šesťdesiatich rokov svojho života.**

Dôstojný otec Peter **sa narodil r. 1912 v Palote, okr. Humenné** v rodine roľníka. Po základnom vzdelaní študoval na gymnáziu v Užhorode a potom vstúpil na bohoslovecké štúdiá v seminári v Bitoli (Juhoslávia), ktoré skončil r. 1936. **Toho istého roku prijal z rúk Preosvieteného vladyku Damaskina, biskupa mukačevsko-prešovského, kňazské sväteníe.**

Potom už pracuje ako služobník prestolu Pánovho ako pravoslávny duchovný v Medvežom, Čertižnom, Krásnom Brode, Košeľove, Kušnici (Zakarpatsko), v Borove, Lukove-Venecii a v Prešove. Roku 1950 bol povolaný, aby vykonával funkciu ekonóma a hospodára na Eparchiálnej rade v Prešove a funkciu okr. arcidekana pre okresy Prešov, Sabinov a Giraltovce. Za svoje životné skúsenosti a prácu dostáva funkciu generálneho vikára michalovskej eparchie r. 1954, ktorú vykonával do r. 1965, kedy sa vracia do Prešova na miesto riaditeľa ÚER. Túto funkciu doteraz vykonáva.

Za prácu v prospech pravoslávnej cirkvi na východnom Slovensku bol vyznamenaný nábederníkom, zlatým krížom, krížom s ozdobami, protojerejom, právom nosenia dvoch krížov s ozdobami a mitrou.

Náš jubilant kráčal po neľahkej a tŕnistej ceste, ale Pán Boh mu stále dával vytrvalosť, aby mohol ďalej pracovať, aj keď prekročil šesťdesiatku.

Nech Všemohúci daruje dôstojnému otcovi Petrovi ešte veľa zdravia aby mohol ešte poslúžiť našej cirkvi a nášmu pravoslávnemu ľudu pod Karpatami.

Na mnohaja i blahaja lita!

Životné jubileum

V septembri tohto roku uplynulo 35 rokov od vysvätenia d. o. mitr. prot. JURAJA KUZANA, býv. spirituála PBF, na diakona a duchovného. Náš jubilant sa narodil r. 1914 v Suchej Broňke na Zakarpatsku v chudobnej viacčlennej rodine. Rodičia nemali sami možnosť dať ho na štúdiá, ale pomohol jeho príbuzný v zahraničí. Otec Juraj teda mohol študovať na gymnáziu v Užhorode a v Chuste. R. 1931 začal študovať na bohosloveckom seminári v Bitoli (Juhoslávia). Ešte pred ukončením štúdia ho stretlo veľké šťastie: pobýval na sv. hore Athos. Keď vyštudoval a oženil sa s Máriou rod. Kernaševičovou, bol v septembri 1937 v Mukačeve vysvätený na diakona a o niekoľko dní na kňaza Preosvieteným vladykom dr. Damaskinom. Ako prvé pôsobisko mal obec Novyje Lučky, neskôr administroval aj Medzilaborce a Krásny Brod. R. 1939 bol preložený do Rebrína okr. Michalovce, kde účinkoval až do r. 1950. Za tzv. „Slovenského štátu" bol prenasledovaný za svoje náboženské presvedčenie. Administrátorom prešovskej eparchie bol do r. 1950. Onedlho ho vladyka Jelevferij povýšil na protojereja. Po zriadení michalovskej eparchie bol preložený r. 1950 do Michaloviec, potom účinkoval v Medzilaborciach a napokon sa stal predstaveným katedrálneho chrámu v Prešove r. 1954. Vtedy bol aj okresným arcidekanom. Ďalšou jeho farnosťou bola Zemplínska Teplica, kde bol vladykom Dorotejom vyznamenaný právom nosenia mitry. Keď sa r. 1967 uvoľnilo miesto špirituála na Pravoslávnej bohosloveckej fakulte, jej dekan dr. prot. An. Mihaľov ho požiadal, aby toto miesto prijal. Na tomto mieste pôsobil do r. 1971, kedy ho postihla choroba. Vďaka Pánu Bohu a starostlivosti Jeho Blaženstva Doroteja, MUDr. A. Šlepeckého a ostatných obetavých lekárov v Prahe, sa uzdravil. Modlitby priniesli dobrý účinok, vďaka za to všetkým, ktorí sa za jeho zdravie modlili a ktorým nebol jeho osud ľahostajný.

Dôstojnému otcovi Jurajovi i jeho rodine želáme veľa zdravia a mnoho síl do ďalšej práce — výchovu duší pre kráľovstvo nebeské.

mk.

OPRAVA

V minulom čísle nášho časopisu na str. 189, pod obrázkom omylom bolo uvedené: „GABOLTOV: prvé sv. prijímanie . . ." Správne má byť: „GERLACHOV: prvé sv. prijímanie". Ospravedlňujeme sa a prosíme o prepáčenie za túto nemilú chybu.

Redakcia.

ZA MIER!

IV. VMZ K RASIZMU

Rasová nespravodlivosť je jednou z najmenej ľudských foriem zo všetkých nespravodlivostí a útlakov, ktorému sú vystavení ľudia. Ačkoľvek sa rasizmus objavuje v rôznych formách a v rôznych oblastiach sveta za rôznych situácií, všade je pevne spojený s hospodárskym a imperialistickým vykorisťovaním. V posledných rokoch záujem o spravodlivosť pre ľudí trpiacich rasovou diskrimináciou neustále rastie ako v cirkvách, tak aj v sekulárnej spoločnosti. Treba, aby cirkvi jednoznačne vyjadrili kresťanský záujem o rasovú spravodlivosť. Cieľom rasovej spravodlivosti je oslobodenie ľudí od všetkých druhov vykorisťovania a obnovenie ich plnej ľudskej dôstojnosti. Toto oslobodenie nebude úplné bez radikálneho znovurozdelenia hospodárskej a politickej moci.

Treba tiež, aby sa cirkvi solidarizovali so všetkými ľuďmi trpiacimi rasovým útlakom a vzali na seba úlohu pracovať pre ich oslobodenie. V tomto ohľade oceňujeme akciu Svetovej rady cirkví, ktorá ustanovila program boja proti rasizmu a náhlivo vyzvala všetky cirkvi a kresťanov na celom svete, aby celým srdcom spolupracovali na tomto programe. Cirkvi by mali odmietnuť každú teóriu o nadradenosti určitých ľudí, vrátane používania Biblie k podpore takýchto rasistických teórií. My, kresťania, pevne vyznávame základnú pravdu, že v očiach Božích všetci ľudia sú si rovnými.

Sme radi a vítame ten fakt, že rok 1971 bol OSN určený ako rok, kedy všetci ľudia majú pracovať za odstránenie rasovej diskriminácie.

Pravoslávna cirkev, ktorá horko ťažko želie nad roztržkou Christovho stáda, zatúžila už dávno po úprimnej a rozumnej spolupráci medzi kresťanskými cirkvami a konfesiami; modlila sa a denne sa modlí k Pánovi za mier celého sveta, za blaho svätých cirkví Božích a za zjednotenie všetkých. Činí tak o to viac, lebo vie, že kresťanský svet má už dosť neplodného rozprávania. Christovo kráľovstvo je kráľovstvom lásky a my sa musíme vrátiť späť k tejto láske, aby sme mohli zahojiť rany minulosti — rany, ktoré spôsobil Christovej cirkvi duch, ktorý prekrútil pravdu ľudskými bludmi a plameňmi nejednoty.

(Patr. Athenagoras, 1967)

Novovybudovaná zvonica pri pravosl. katedrálnom chráme v Prešove, ktorá bude vysvätená v nedeľu 24. septembra t. r.

Zo života prešovskej eparchie

● **USTANOVENIE.**

D. o. Ján Kostecký bol dňom 1. 6. 1972 ustanovený za správcu uprázdnenej farnosti **Palota—Vydráň** okr. Humenné.

D. o. Andrej Fejo, novokňaz, bol dňom 15. VII. 1972 ustanovený za správcu uvolnenej farnosti **Livov okr. Bardejov.**

● **PRELOŽENIE.**

D. o. Vasiľ Šuliman, správca farnosti Gelnica, bol dňom 1. 7. 1972 preložený za správcu **farnosti Petrová okr. Bardejov.**

D. o. Ján Novák, správca farnosti Livov, bol dňom 15. 7. 1972 preložený na farnosť **Slovinky okr. Spišská Nová Ves.**

● **POBOČNÁ ADMINISTRÁCIA.**

D. o. Jozef Kapráľ, správca farnosti Ladomírov, bol dňom 17. 7. 1972 poverený pobočnou administráciou **farnosti Hrab. Roztoka okr. Humenné.**

D. o. Ján Hrinko, správca farnosti Stročín, bol dňom 15. 7. 1972 poverený pobočnou administráciou farnosti Veľkrop okr. Svidník.

● **VYSVIACKA CHRÁMU A ARCHIJEREJSKÁ BOHOSLUŽBA.**

Preosvietený vladyka Nikolaj, biskup prešovský, navštívil farnosť Dlhoňa okr. Svidník, kde vykonal posvätenie novovybudovaného pravoslávneho chrámu. Po tomto slávnostnom akte odslúžil archijerejskú sv. liturgiu za asistencie d. o. mitr. prot. P. Spišáka, riaditeľa ER, a duchovenstva z okolia. Slávnostnú kázeň predniesol d. o. M. Slivka zo Pstrinej. Napokon Preosvietený vladyka Nikolaj blahoželal veriacim a ocenil ich veľkú prácu pri budovaní domu Božieho. **Miestny duchovný d. o. J. Sivík bol za svoju zásluhu povýšený na protojereja.** Bratia kurátori obdržali pochvalný diplom.

● **DUCHOVNÉ CVIČENIA.**

V dňoch 31. 7. — 5. 8. 1972 **prebiehali ďalšie duchovné cvičenia pravoslávnych duchovných prešovskej i michalovskej eparchie.** Duchovné cvičenie prebiehalo na Pravoslávnej bohosloveckej fakulte a **viedol ho Preosvietený vladyka Cyril, biskup michalovský.** Prítomní duchovní si vypočuli cenné prednášky na rôzne teologické témy. Prednášal Preosvietený vladyka Cyril, d. o. prot. dr. A. Mihaľov, dekan PBF, d. o. prot. Štefan Pružinský, docent PBF,a d. o. prot. Pavel Aleš, asistent PBF.

Zo života michalovskej eparchie

● **Podhoroď** okres Michalovce. V tejto podhorskej pravoslávnej farnosti dňa 16. júla t. r. po starom kalendári **vykonali sa chrámové oslavy — odpust patrónov chrámu sv. apoštolov Petra a Pavla.** Slúžil tit. arcidekan Š. Ciba z Ruského Hrabovca a miestny duchovný d. o Ladislav Fedor, ktorý si na svojej farnosti dobre počína.

● **Ďalšie spoločné slúženie.**

Dňa 23. júla t. r. v **Kráľovciach okr. Košice sa začali konať bohoslužby aj pre pravoslávnych veriacich, ktoré r. 1968 boli tu prerušené.** Prvýkrát od tejto doby slúžil tu misijný predseda ER d. o. J. Choma a d. o. M. Spišák z Košíc. Táto udalosť je svedectvom i pre ďalšie prípady, kde ešte sú neuskutočnené bohoslužby pre pravoslávnych veriacich a oni trpezlivo čakajú na spoločné slúženie, že pri ochote a dobrej vôli i porozumení môžu spoločne slúžiť, aby nastal pokoj a konsolidácia.

● **Hnojné,** okr. Michalovce. Dňa 6. augusta **bol chrámový sviatok v česť Preobraženia — Premenenia Hospoda nášho Isusa Christa.** Slúžil a kázal predstavený katedrálneho chrámu z Michaloviec d. o. Š. Horkaj a miestny duchovný d. o. dekan J. Mantič. Veriaci pravoslávnej filiálnej obce Hnojné spolu s veriacimi zo Závadky sa v r. 1955 zmohli na svoj chrám — dom Boží a dnes sa statočne držia svojho pravoslávneho presvedčenia a nedajú sa ničím zmiasť a odradiť.

● **Michalovce** — v nedeľu 6. augusta na sviatok Preobraženia — Premenenia Hospoda nášho Isusa Christa, **v katedrálnom chráme slúžil vladyka Cyril, biskup michalovský.** Kázeň povedal prot. J. Iljuk z Klokočova, arcidekan michalovský. Po sv. liturgii počas spievania troparu sviatku, „Preobrazilsja jesi na hori, Christe Bože..." vykonal vladyka Cyril myrovanie. Š-kaj.